

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32782/npuuola.v37.2025.15>

*Д. А. Носик, А. С. Майборода, К. Е. Рубльов, О. М. Бурлаков,
І. О. Дем'янець, А. О. Кисельов*

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ ТА ВОЄННИМ ЗЛОЧИНАМ

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України питання забезпечення національної безпеки та притягнення винних до відповідальності набуло особливої актуальності. Одними з найнебезпечніших злочинів, що посягають на державність та міжнародний правопорядок, є колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України) та воєнні злочини (ст. 438 ККУ). Національна поліція України (НПУ), як ключовий суб'єкт системи МВС, відіграє провідну роль у їх розкритті, виконуючи функції органу досудового розслідування та суб'єкта оперативно-розшукової діяльності (ОРД). НПУ здійснює первинну фіксацію воєнних злочинів, виявлення колаборантів на деокупованих територіях і оперативний супровід відповідних кримінальних проваджень. Попри значний практичний досвід, наукове опрацювання оперативно-розшукових аспектів протидії колабораціонізму та воєнним злочинам залишається недостатнім. Дослідження, виконані М. В. Лисенком, В. М. Стратовичем [1], О. П. Рябченко [3], І. А. Марчуком [4] та іншими, зосереджені переважно на кримінально-правових та міжнародно-правових аспектах, тоді як питання оперативного документування злочинів і застосування негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) майже не розкриті [6]. Водночас діяльність НПУ у цій сфері має вирішальне значення для забезпечення доказової бази, що відповідає стандартам Міжнародного кримінального суду [5]. Метою статті є визначення теоретико-прикладних засад і особливостей оперативно-розшукової діяльності підрозділів НПУ у виявленні, документуванні та попередженні колабораційної діяльності та воєнних злочинів, а також вироблення пропозицій щодо її вдосконалення. У межах воєнного стану оперативно-розшукові підрозділи НПУ стикаються з низкою проблем: обмеженими можливостями збору доказів у бойових зонах, ризиком компрометації “ланцюга доказів” (chain of custody), недостатньою підготовкою працівників з міжнародного гуманітарного права [5] та загрозами безпеці джерел інформації. Актуальним є впровадження цифрових інструментів, зокрема OSINT, для виявлення публічних проявів підтримки агресора, а також аналітичних систем для встановлення зв'язків між епізодами злочинної діяльності [9]. Підрозділи НПУ здійснюють міжвідомчу взаємодію з СБУ, прокуратурою та ЗСУ, концентруючи зусилля на документуванні злочинів серед цивільного населення.

Актуальність теми. Зумовлена безпрецедентними викликами, що постали перед Україною в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації. Масові воєнні злочини, факти колабораційної діяльності,

співпраця з окупаційними адміністраціями та пособництво агресору створюють реальну загрозу національній безпеці й правопорядку. В цих умовах особливої ваги набуває діяльність підрозділів Національної поліції України, які здійснюють оперативно-розшукові заходи, спрямовані на виявлення, документування та попередження зазначених злочинів. Недостатня розробленість теоретичних і практичних аспектів оперативно-розшукової діяльності у сфері протидії колабораціонізму та воєнним злочинам зумовлює потребу у комплексному науковому аналізі цієї проблеми. Дослідження спрямоване на вироблення науково обґрунтованих підходів до вдосконалення правового, організаційного та інформаційно-технічного забезпечення діяльності поліції в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. В умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України оперативно-розшукова діяльність (ОРД) підрозділів Національної поліції України набула нових змістових і функціональних характеристик. Вона трансформувалася з інструменту забезпечення кримінально-правової безпеки держави у комплексний механізм документування злочинів, пов'язаних із колабораціонізмом та порушенням законів і звичаїв війни. З огляду на масштабність сучасного воєнного конфлікту, кількість фактів співпраці з окупаційними адміністраціями, а також складність збирання доказів на деокупованих територіях, роль поліції як суб'єкта ОРД суттєво зросла. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає ОРД як систему гласних і негласних заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення та розкриття злочинів. У контексті воєнного часу особливого значення набувають негласні слідчі (розшукові) дії (НСРД), що дають змогу фіксувати факти співпраці громадян із ворогом, навіть за відсутності прямих доказів. При цьому оперативні підрозділи НПУ стикаються з низкою специфічних викликів: руйнуванням інфраструктури, ризиком для життя працівників, відсутністю можливості безпечного збору доказів на тимчасово окупованих територіях та необхідністю дотримання міжнародних стандартів допустимості доказів. Ключовим напрямом діяльності підрозділів поліції є документування злочинів, передбачених статтями 111-1 («Колабораційна діяльність») та 438 («Порушення законів і звичаїв війни») Кримінального кодексу України. У межах кримінальних проваджень оперативні працівники забезпечують виявлення осіб, які сприяли окупаційним адміністраціям, передавали матеріальні ресурси чи інформацію противнику, а також здійснюють аналітичну роботу з ідентифікації ланцюгів співпраці. Значна частина таких фактів виявляється через аналіз цифрових слідів, моніторинг соціальних мереж, телеграм-каналів, публічних заяв або транзакцій, що свідчать про матеріальну чи інформаційну допомогу агресору.

У цьому контексті особливої актуальності набуває застосування технологій OSINT (Open Source Intelligence), які дозволяють використовувати відкриті джерела інформації для збору доказів. Оперативні підрозділи НПУ активно впроваджують аналітичні системи для автоматичного відстеження проросійських наративів, виявлення користувачів, які координують діяльність окупаційних структур або займаються інформаційною підтримкою агресора. Такі підходи демонструють новий рівень інтеграції цифрової ана-

літики в оперативно-розшукову діяльність, що підвищує її ефективність та оперативність реагування.

Позитивним є можливість використання під час проведення оперативно-розшукової протидії підрозділами Національної поліції колабораціонізму та воєнним злочинам можливостей кримінального аналізу, що може значно підвищити ефективність такої протидії. Під час проведення відповідних заходів поліцейськими мають бути враховані тактичні ті інші особливості [10–24].

Разом із тим, використання цифрових технологій створює низку юридичних і етичних проблем. Однією з них є допустимість цифрових доказів, отриманих шляхом аналізу відкритих джерел або з використанням спеціального програмного забезпечення. Для міжнародних судових інституцій (зокрема, Міжнародного кримінального суду) критично важливим є дотримання «ланцюга збереження доказів» (chain of custody), що гарантує автентичність отриманої інформації. Таким чином, підрозділи НПУ мають забезпечити не лише ефективність збору даних, але й їхню юридичну чистоту, що вимагає високого рівня підготовки оперативних працівників у сфері міжнародного гуманітарного та кримінального права.

Іншою суттєвою складовою ОРД є негласна робота, яка залишається одним із найбільш результативних методів виявлення колаборантів на звільнених територіях. В умовах, коли місцеве населення часто має інформацію про осіб, що співпрацювали з окупаційною владою, оперативники поліції виступають у ролі первинної ланки комунікації між громадою та системою правосуддя. Однак проведення такої діяльності супроводжується підвищеними ризиками – від загрози життю негласних працівників до витоку даних про джерела інформації. Тому забезпечення конфіденційності та безпеки негласних працівників є пріоритетним завданням, що потребує оновлення внутрішніх процедур і створення захищених каналів обміну інформацією.

Важливою складовою ефективної протидії є міжвідомча взаємодія. Національна поліція тісно співпрацює з Службою безпеки України, Збройними Силами України, органами прокуратури та Державним бюро розслідувань. Така координація дозволяє оперативно обмінюватися даними, уникати дублювання функцій і забезпечувати цілісність процесу документування. У межах цієї співпраці НПУ зосереджується переважно на злочинах, скоєних серед цивільного населення, а також на розкритті епізодів «низового» колабораціонізму – участі громадян у місцевих окупаційних структурах, адміністраціях чи псевдоорганах «правопорядку». Разом з тим, практична реалізація ОРД у цих умовах стикається з низкою організаційних проблем. По-перше, кадровий дефіцит та відсутність системної підготовки оперативних працівників щодо виявлення воєнних злочинів ускладнюють ефективність документування. Більшість фахівців не мають достатніх знань із міжнародного гуманітарного права та стандартів доказування, що призводить до труднощів у передачі матеріалів до прокуратури чи міжнародних органів. По-друге, відсутність уніфікованих методичних рекомендацій щодо фіксації подій на деокупованих територіях створює ризик недопустимості зібраних доказів у судовому процесі.

Крім того, значною проблемою залишається психологічне навантаження на працівників поліції, які безпосередньо працюють на місцях масових злочинів (Буча, Ізюм, Лиман тощо). Постійне зіткнення з наслідками воєнних злочинів викликає емоційне вигорання, що знижує об'єктивність та якість фіксації матеріалів. Тому нагальною є потреба у впровадженні програм психологічної підтримки та підготовки оперативників до роботи в умовах травматичних ситуацій. Водночас, оперативно-розшукова діяльність у сучасних умовах демонструє поступову цифровізацію. Використання великих масивів даних (Big Data), аналітичних платформ, програм для розпізнавання облич та геолокаційного моніторингу дозволяє поліції створювати комплексні профілі підозрюваних, відстежувати переміщення осіб і встановлювати взаємозв'язки між учасниками злочинних схем. Такі інструменти, за умови їх правомірного використання, стають потужним засобом викриття прихованих форм співпраці з ворогом.

Не менш важливим є питання нормативної адаптації чинного законодавства до умов воєнного стану. Чинна редакція Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» містить низку положень, які не враховують реалії воєнного часу, зокрема щодо збирання цифрових доказів, проведення негласних дій у районах бойових дій та взаємодії з військовими структурами. Тому одним із перспективних напрямів удосконалення є розробка змін до законодавства, які б забезпечили легітимність нових оперативних методів і розширили процесуальні можливості поліції при збереженні гарантій прав людини.

Важливо також підкреслити, що ефективність ОРД визначається не лише наявністю законодавчих повноважень, а й рівнем технічного забезпечення підрозділів. На практиці спостерігається дефіцит спеціалізованих засобів спостереження, техніки для зняття інформації з каналів зв'язку, захищених серверів для зберігання оперативних матеріалів. У цих умовах залучення міжнародної допомоги, участь у програмах технічної підтримки та підготовки кадрів (зокрема, у співпраці з Європолем чи INTERPOL) стають важливими факторами підвищення спроможності НПУ. Окремий напрям подальшого розвитку становить формування типових оперативних методик, що регламентують порядок фіксації злочинів колабораціонізму та воєнних злочинів. Такі методики мають визначати алгоритм дій від моменту отримання оперативної інформації до передачі матеріалів до слідчого, з урахуванням вимог міжнародних стандартів щодо збереження доказів, захисту свідків та конфіденційності джерел.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що Національна поліція України сьогодні виконує подвійну роль – як правоохоронний орган, що забезпечує публічну безпеку, і як ключовий елемент системи притягнення до відповідальності за воєнні злочини. Її оперативно-розшукова діяльність стала критично важливим інструментом збирання доказів, ідентифікації злочинців та відновлення історичної справедливості. Для підвищення її результативності необхідним є комплекс заходів – від законодавчої модернізації до професійної підготовки кадрів, розвитку технічної бази та створення інтегрованих інформаційних систем.

Таким чином, викладений матеріал дозволяє зробити висновок, що ефективна реалізація оперативно-розшукової діяльності у сфері протидії колабораціонізму та воєнним злочинам можлива лише за умови узгодження трьох ключових компонентів: нормативної чіткості, міжвідомчої координації та технологічної модернізації. Саме їх поєднання забезпечить спроможність підрозділів Національної поліції України діяти системно, доказово та відповідно до міжнародних стандартів, що є необхідною умовою відновлення справедливості та верховенства права у післявоєнний період.

Висновки. В умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України забезпечення національної безпеки, документування злочинів та притягнення винних до відповідальності набули критичного значення. Серед найбільш небезпечних діянь, що підривають державність та міжнародний правопорядок, є колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України) та воєнні злочини (ст. 438 КК України). Національна поліція України (НПУ) посідає ключове місце у системі суб'єктів протидії цим злочинам, виконуючи як функції органу досудового розслідування, так і суб'єкта оперативно-розшукової діяльності (ОРД).

У процесі документування воєнних злочинів та колабораційної діяльності НПУ забезпечує первинне реагування, збір доказів і виявлення осіб, які співпрацювали з окупаційними адміністраціями. Підрозділи поліції першими входять на деокуповані території, фіксуючи факти насильницьких дій, катувань, убивств, депортацій і руйнувань. Досвід Бучі, Ізюма та інших населених пунктів, де виявлено масові поховання та сліди катувань, засвідчив, що саме оперативно-розшукові підрозділи відіграють вирішальну роль у швидкому зборі доказової інформації, необхідної для подальшого процесуального оформлення.

Водночас, діяльність НПУ у сфері протидії цим злочинам супроводжується низкою складних викликів. Одним із ключових є необхідність адаптації оперативно-розшукових методів до умов воєнного часу. Традиційні форми негласної роботи, контроль комунікацій і спостереження поєднуються з використанням цифрових технологій, OSINT-інструментів і аналітичних систем.

Підрозділи поліції дедалі частіше застосовують методи моніторингу соціальних мереж, аналізу публічних баз даних та цифрових слідів, що дозволяє швидко ідентифікувати осіб, які публічно підтримували агресора або брали участь у його злочинній діяльності.

Особливе значення має забезпечення допустимості та юридичної надійності зібраних доказів. Умови бойових дій створюють труднощі для дотримання «ланцюга доказів» (chain of custody): часто оперативні матеріали збираються в екстремальних обставинах, що потребує додаткових заходів щодо їх верифікації та захисту. Водночас, належне документування воєнних злочинів і колабораційної діяльності повинно відповідати стандартам Міжнародного кримінального суду. Це вимагає від оперативних працівників глибоких знань міжнародного гуманітарного права, володіння цифровими технологіями збору інформації та навичок роботи з травмованими свідками.

Іншою суттєвою проблемою є психологічне навантаження на працівників поліції, які працюють на місцях масових злочинів. Перебування в умо-

вах постійної загрози, контакт із жертвами катувань, ексгумація тіл у місцях на кшталт Ізюма чи Бучі призводять до професійного вигорання та посттравматичних розладів. У зв'язку з цим необхідним є впровадження програм психологічної підтримки та кризового консультування для оперативних працівників, зокрема тих, хто безпосередньо залучений до фіксації наслідків воєнних злочинів.

Ефективність ОРД у воєнний період значною мірою залежить від міжвідомчої координації. Співпраця НПУ зі Службою безпеки України, Збройними Силами, прокуратурою та міжнародними партнерами дозволяє забезпечити обмін оперативною інформацією, уникати дублювання зусиль і формувати єдині бази даних. Саме узгодженість дій усіх суб'єктів сектору безпеки є запорукою ефективного розслідування злочинів проти миру, безпеки людства та державної зради.

Успішне виконання завдань із виявлення та документування колабораційної діяльності також залежить від рівня професійної підготовки оперативних працівників. Наявна система навчання потребує суттєвого оновлення з урахуванням досвіду сучасної війни: необхідно розробити спеціалізовані курси з цифрової криміналістики, OSINT-аналізу, фіксації міжнародних злочинів, дотримання міжнародних стандартів зберігання та передачі доказів. Важливо також уніфікувати внутрішньовідомчі методики збору та перевірки інформації, що дозволить мінімізувати ризики визнання доказів недопустимими.

Особливу увагу слід приділити законодавчому забезпеченню оперативно-розшукової діяльності. Потребує вдосконалення правова база, яка регулює проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час воєнного стану. Необхідно чітко визначити межі оперативних повноважень, гарантувати дотримання прав людини та запобігти зловживанням при зборі доказів, водночас зберігаючи достатній рівень гнучкості для ефективного реагування на злочини агресора.

З огляду на стрімкий розвиток цифрових технологій і появу нових форм колабораціонізму, зокрема кіберспівпраці з ворогом, важливо інтегрувати сучасні IT-рішення в систему ОРД. Використання великих даних (Big Data), штучного інтелекту та аналітичних алгоритмів дає змогу виявляти приховані схеми взаємодії, фінансування та комунікації між колаборантами і зовнішніми агентами впливу.

Таким чином, Національна поліція України відіграє центральну роль у протидії колабораціонізму та воєнним злочинам. Її діяльність у сфері оперативно-розшукової роботи забезпечує не лише швидке виявлення злочинців, а й формування доказової бази, здатної витримати перевірку міжнародними інституціями. Для підвищення ефективності ОРД у цій сфері необхідним є: удосконалення нормативного регулювання збору цифрових доказів; створення типових методик документування різних форм колабораціонізму (у тому числі кібернетичного); розвиток спеціалізованої системи підготовки кадрів з урахуванням вимог міжнародного права; впровадження програм психологічної підтримки для працівників, що працюють у зонах масових злочинів; розширення міжвідомчої взаємодії та цифрової інтеграції аналітичних баз.

Ефективна реалізація цих заходів стане запорукою відновлення законності, справедливості та довіри громадян до інститутів державної влади, а також забезпечить притягнення винних до відповідальності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень та практичного вдосконалення полягають у: удосконаленні нормативного регулювання ОРД у частині, що стосується збору цифрових доказів воєнних злочинів; розробці типових оперативних методик для документування різних форм колабораціонізму; а також у формуванні спеціалізованої системи підготовки оперативних працівників НПУ для роботи з доказами, що можуть бути використані у міжнародних судових інстанціях, із обов'язковим включенням психологічної підготовки. Успіх у цій сфері є запорукою відновлення законності та притягнення винних до відповідальності.

Література

1. Лисенко М. В., Стратович В. М. Протидія колабораційній діяльності в умовах воєнного стану: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти. *Актуальні проблеми нового законодавства*. 2023. Вип. 5 (69). С. 136–141. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2023/20.pdf
2. *Протидія колабораційній співпраці*: збірник матеріалів науково-практичної конференції (Харків, 21 лютого 2025 р.). Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2025. 210 с. URL: https://law.karazin.ua/resources/doks2021/nauka/repozitary/protidia_kolaboracijnij_spirivraci_zbirnik_21-02-2025.pdf
3. Рябченко О. П. Документування воєнних злочинів в умовах збройного конфлікту. *Вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2024. Вип. 81. С. 364–368. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321112/311653>
4. Марчук І. А. Колабораційна діяльність як кримінально-правова категорія в умовах воєнного стану. *Universum: Economics and Law*. 2023. № 5 (102). URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1098?articlesBySameAuthorPage=6>
5. Нестерова Д. С. Міжнародно-правові аспекти документування воєнних злочинів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 25–30. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0574ad96-4bdd-4d82-a006-5684cc4b0442/content>
6. Прилипка І. Л. Проблеми використання доказів, отриманих в ході оперативно-розшукової діяльності, у кримінальних провадженнях про воєнні злочини. *Вісник НАВС*. 2024. № 1. С. 110–115. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c2e637d0-66de-4b72-a592-8df50f7e9c32/content>
7. *Актуальні питання протидії злочинам в умовах воєнного стану*: збірник матеріалів круглого столу (Дніпро, 28 лютого 2024 р.). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2024. 190 с. URL: <https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2024/02/zbirnyk-2024-kruglyj-stil.pdf>
8. Ковальський В. В. Особливості застосування оперативно-розшукових заходів на деокупованих територіях України. *Universum: Law and Economics*. 2023. № 10. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/2018>
9. Іваницька О. А. Окремі аспекти протидії кіберколабораціонізму. *Grail of Science*. 2024. № 4. С. 201–205. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/2843/2827>
10. А.О. Кисельов. Особливості здійснення кримінального аналізу на прикладі складання аналітичного звіту (за матеріалами УКА ГУНП в Дніпропетровській області). Бюлетень з обміну досвідом роботи № 228/2021. ПВВ ДНДІ. К., 2021. С. 63–67.
11. Kyselov A.O. Combating illegal amber mining: peculiarities of conflict resolution. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, № 2. Dnipro: 2019. Pp. 146–152.
12. Горелік Д. С., Кисельов А. О. Міжнародне співробітництво Національної поліції у сфері оперативно-розшукової діяльності. Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: про-

блеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. : у 2-х ч. (Дніпро, 19 жовт 2018 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. Ч. 1. С. 139–141.

13. Darahan V.V., Kyselov A.O., Kopylov E.V. Interaction of criminal police units with other-subjects of control over public procurement as an element of ensuring economic security. Scientific monograph. Activities of law enforcement agencies to ensure public safety and order during the legal regime of martial law: Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. P. 58.

14. Kyselov A., Kovalevska O. An investigation of effective police communication. law enforcement roles requiring language skills. Methodological bases of studying the processes of general mental laws in human interaction with the environment. International Science Group. – Boston : Primedia eLounch, 2022. 194 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.PSYCHOL.1/ Pp. 39–47.

15. Кисельов А. Досвід використання підрозділами Національної поліції технологій «OSINT» у протидії кримінальним правопорушенням / А. Кисельов // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 11 березня 2022 р.). – Дніпро : ДДУВС, 2022. – С. 318–319.

16. TV Alyoshina, NO Fisunenkenko, AO Kyselov, SO Kiselov, OV Karnauhov. INNOVATIVE APPROACHES TO PERSONNEL SECURITY UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. 2024, (4): Pp. 164–171; <https://doi.org/10.33271/nvngu/2024-4/164>.

17. Кисельов А.О., Копилов Е.В., Худенко Д.М. : Основи кримінального аналізу : навч. посіб. / А.О. Кисельов, Е.В. Копилов, Д.М. Худенко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 152 с.

18. Кисельов А.О. Особливості підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України на прикладі здійснення кримінального аналізу. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лист. 2023 р.) – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. с. 67–69.

19. Кисельов А.О., Самофалова А.І. Особливості сучасної підготовки фахівців з кримінального аналізу для органів та підрозділів Національної поліції України. Colloquium-journal №16 (175), 2023. (Warszawa, Polska). 2023. P. 50–52.

20. Кисельов А.О. Тактика безконфліктного спілкування працівників кримінальної розвідки Національної поліції з особами, яких залучають до конфіденційного співробітництва. Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 29 квітня 2016 р. – Одеса : ОДУВС, 2016, с. 88–89.

21. Кисельов А.О. Правова основа конфіденційного співробітництва осіб з підрозділами Національної поліції України. New Opportunities in the World Science : Proceedings of the IInd International Scientific and Practical Conference (Abu-Dhabi, August 30 – 31, 2016, UAE). Abu-Dhabi. International Scientific and Practical Conference «World Science». №9 (13). August 2016. P. 54–56.

22. Кисельов А., Дуднік А. Шляхи підвищення ефективності роботи підрозділів кримінального аналізу. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 21.03.2025). Частина II. С. 41–43.

23. Кисельов А.О. Деякі проблеми сучасної протидії оперативними підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням за допомогою негласних працівників. Оперативно-розшукова діяльність НП: проблеми теорії та практики. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (ДДУВС, 22.12.2021). С. 30–32.

24. Кисельов А.О. Особливості виявлення працівниками підрозділів кримінального розшуку крадіжок з квартир та приватних будинків (за матеріалами УКР ГУНП в Дніпропетровській області). Актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам. Матеріали науково-практичного семінару (ДДУВС, 24.05.2018) С. 30–32.

Анотація

Носик Д. А., Майборода А. С., Рубльов К. Е., Бурлаков О. М., Дем'янець І. О., Кисельов А. О. Оперативно-розшукова протидія підрозділами Національної поліції України колабораціонізму та воєнним злочинам. – Стаття.

У статті здійснено комплексне наукове дослідження ролі, місця та функціонального значення підрозділів Національної поліції України у системі протидії колабораціонізму та воєнним злочинам в умовах збройної агресії російської федерації проти України. Визначено, що саме оперативно-розшукова діяльність (ОРД) становить фундаментальний інструмент державної політики у сфері забезпечення національної безпеки держави та реалізації

принципу невідворотності покарання за тяжкі злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Здійснено аналіз нормативно-правових засад проведення оперативно-розшукових заходів у воєнний період, зокрема в контексті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінального процесуального кодексу України. Окреслено специфіку реалізації оперативно-розшукових завдань у кримінальних провадженнях, пов'язаних із колабораційною діяльністю (ст. 111-1 ККУ) та порушенням законів і звичаїв війни (ст. 438 ККУ).

Особливу увагу приділено інституційній взаємодії Національної поліції з іншими структурами сектору безпеки й оборони – Службою безпеки України, прокуратурою, Збройними Силами України – у процесі виявлення, фіксації та документування злочинів. Проаналізовано практичні проблеми застосування негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) у воєнний час, труднощі фіксування доказів на деокупованих територіях, ризики втрати доказового матеріалу, а також проблеми дотримання міжнародних стандартів допустимості доказів. Окремо розглянуто впровадження цифрових технологій, аналітичних баз даних, засобів кіберрозвідки та відкритих джерел (OSINT) як невід'ємних елементів сучасної оперативно-розшукової діяльності.

Наукова новизна дослідження полягає у формулюванні теоретико-прикладних засад удосконалення ОРД підрозділів Національної поліції України шляхом адаптації її правових, організаційних і технічних механізмів до умов воєнного стану та міжнародних зобов'язань держави. Практичне значення отриманих результатів полягає у виробленні пропозицій щодо модернізації методик фіксації та збирання доказів, підготовки кадрів з міжнародного гуманітарного права та розширення міжвідомчої координації у сфері документування колабораціонізму і воєнних злочинів.

Ключові слова: Національна поліція України, колабораціонізм, воєнні злочини, оперативно-розшукова діяльність, воєнний стан, протидія злочинності, сектор безпеки, доказова інформація.

Summary

Nosyk D. A., Maiboroda A. S., Rublov K. E., Burlakov O. M., Demianets I. O., Kyselov A. O. Operational and investigative counteraction by units of the National Police of Ukraine to collaborationism and war crimes. – Article.

The article presents a comprehensive scientific study of the role, place, and functional significance of the units of the National Police of Ukraine within the system of countering collaborationism and war crimes under the conditions of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. It is determined that operational and investigative activity (OIA) constitutes a fundamental instrument of the state policy in ensuring national security and implementing the principle of the inevitability of punishment for serious crimes against peace, human security, and international legal order. The article analyzes the regulatory and legal framework governing the conduct of operational and investigative measures during the wartime period, particularly in the context of the Law of Ukraine “On Operational and Investigative Activities” and the Criminal Procedure Code of Ukraine. It outlines the specific features of implementing operational and investigative tasks in criminal proceedings related to collaboration activities (Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine) and violations of the laws and customs of war (Article 438 of the Criminal Code of Ukraine).

Special attention is devoted to the institutional interaction of the National Police with other structures of the security and defense sector – the Security Service of Ukraine, the Prosecutor's Office, and the Armed Forces of Ukraine – in the processes of detecting, recording, and documenting crimes of this category. The article analyzes practical problems in the application of covert investigative (search) actions (CISA) during wartime, difficulties in evidence recording in de-occupied territories, risks of losing evidentiary material, and challenges in ensuring compliance with international standards of evidence admissibility. Separate consideration is given to the introduction of digital technologies, analytical databases, cyber intelligence tools, and open-source intelligence (OSINT) as integral components of modern operational and investigative activity.

The scientific novelty of the research lies in formulating theoretical and applied foundations for improving the OIA of the National Police of Ukraine through the adaptation of its legal, organizational, and technical mechanisms to the conditions of martial law and the state's

international obligations. The practical significance of the obtained results is reflected in the development of proposals for modernizing evidence collection and recording methodologies, enhancing the training of law enforcement personnel in international humanitarian law, and expanding interagency coordination in documenting collaborationism and war crimes.

Key words: National Police of Ukraine, collaborationism, war crimes, operational and investigative activities, martial law, crime prevention, security sector, evidentiary information.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.11.2025

Дата публікації: 12.12.2025